

Tarybos išvados dėl ES požiūrio į priverstinį perkėlimą ir vystymąsi

1. Visame pasaulyje daugiau kaip 60 milijonų žmonių – pabėgėlių ir šalies viduje perkeltų asmenų – yra priverstinai perkelti dėl konflikto, smurto ir žmogaus teisių pažeidimų. Kadangi pasaulinė pabėgėlių ir migracijos krizė taip pat daro poveikį ir Europai, Tarybai tai kelia didelį susirūpinimą. Dėl klimato kaitos, gamtinių ir žmogaus sukeltų nelaimių, taip pat vystymosi galimybių ar žmogiškojo saugumo trūkumo šiuo atžvilgiu kyla papildomų problemų. Taryba primena, kad 86 % pasaulio pabėgėlių gyvena besivystančiuose regionuose, o mažiausiai išsivysčiusiose šalyse jų iš viso visame pasaulyje gyvena 25 %. Taryba pakartoja savo įsipareigojimą siekti taikių konflikto sprendimų ir ilgalaikių bei orių sprendimų dėl pabėgėlių ir šalies viduje perkeltų asmenų, be kita ko, dėl jų saugaus savanoriško grįžimo; ji taip pat pabrėžia prevencijos ir gebėjimų stiprinimo svarbą, nes tai yra atsparumo pagrindas.

2. Taryba primena savo išvadas (2013 m. liepos 19 d.) dėl 2013 m. JT aukšto lygio dialogo migracijos ir vystymosi klausimais ir dėl vystymosi bei migracijos sąsajos plėtojimo[1], taip pat 2014 m. gruodžio mėn. išvadas dėl migracijos ES vystomojo bendradarbiavimo srityje[2], kuriose buvo raginama parengti „nuoseklų ir suderintą vystomąjį požiūrį į pabėgėlių ir šalies viduje perkeltų asmenų klausimus bei užtikrinti tinkamas atsakomąsias finansavimo priemones“. Šis raginimas buvo pakartotas 2015 m. gegužės 26 d. Tarybos posėdyje.

3. Taryba pabrėžia, kad reikia imtis skubių ir ryžtingų politinių veiksmų tais atvejais, kai asmenys ilgą laiką gyvena kaip perkeltieji asmenys, ir todėl palankiai vertina Komisijos komunikatą „Gyventi oriai: kai priklausomybę nuo pagalbos pakeičia savarankiškumas. Priverstinis perkėlimas ir vystymasis“.

4. Taryba pripažįsta, kad priverstinis perkėlimas daro didelį neigiamą poveikį ne tik perkeltiesiems asmenims ir jų šeimoms, bet ir juos priimančioms šalims bei bendruomenėms. Pasitelkiant vien tik humanitarinę sistemą negali būti patenkinti didėjantys ir kintantys priverstinai perkeltų asmenų ir juos priimančių šalių bei bendruomenių poreikiai, ypač, kai vis daugiau krizių užsitęsia. Priverstinis perkėlimas yra sudėtingas politinis, žmogaus teisių, saugumo, vystymosi ir ekonominis uždavinys, kurį dar labiau apsunkina neteisėtas gabenimas, neteisėta prekyba ir išnaudojimas. Jis turėtų būti sprendžiamas atsižvelgiant į poreikius, remiantis teisėmis grindžiamu požiūriu, apimančiu visas žmogaus teises, ir to turėtų būti siekiama teikiant ilgalaikę paramą vystymuisi, dažniausiai, jei įmanoma, vystymosi subjektus, įskaitant vietinius, įtraukiant ankstyvuose etapuose ir jiems dalyvaujant visos krizės laikotarpiu – tokiu būdu būtų koordinuotai ir nuosekliai papildomas humanitarinis požiūris, kurį paremtų politinis dialogas. Turėtų būti siekiama tvirtų visuotinių ir vietinių perkeltiesiems asmenims skirtų sprendimų, šalinant pamatines priežastis ir kovojant su priverstinio perkėlimo užsitęsimu, kad būtų pagerintas šių asmenų gyvenimas ir būtų pereita nuo priklausomybės nuo pagalbos prie savarankiškumo. Kita vertus, priimančiosios šalys ir bendruomenės turėtų gauti tinkamą ir tvirtą paramą, tuo pačiu kuo geriau pasinaudojant privalumais, kuriuos perkeltieji asmenys gali suteikti. Tvirtesniu strateginiu ir operatyviniu ryšiu tarp vystymosi ir humanitarinio požiūrių turėtų būti siekiama sukurti plačią partnerystę, kuri priverstinai perkeltiems asmenims ir juos priimančiosioms bendruomenėms padidintų apsaugą ir sukurtų ilgalaikes socialines ir ekonomines galimybes, įskaitant visų lygių švietimą, atsižvelgiant į priverstinai perkeltus asmenis priimančių šalių ir bendruomenių finansines galimybes ir poreikius.

Nuoseklus, vystymusi grindžiamas požiūris į priverstinį perkėlimą

5. Taryba palankiai vertina šį požiūrį ir pagrindinius principus, kuriais pripažįstamas pabėgėlių ir šalies viduje perkeltų asmenų potencialas aktyviai prisidėti prie priimančiųjų šalių ir bendruomenių ekonomikos bei visuomenės ir jose dalyvauti, kol atsirastų galimybė saugiai grįžti. Taryba laikosi nuomonės, kad priimančiųjų šalių vyriausybėms reikėtų padėti priimti ir įgyvendinti nacionalines teisineis sistemas ir politikos priemones, kurios atitiktų tarptautinius standartus ir būtų palankios perkeltųjų asmenų savarankiškumui, o tai vykdant būtų apsaugotos jų teisės ir žmogaus orumas. ES bendradarbiaus su priimančiųjų šalių vyriausybėmis ir vietos valdžios institucijomis, kad, laikantis vietos ir nacionalinių vystymosi planų, būtų palaipsniui įgyvendinti priverstinai perkeltų asmenų socialinės ir ekonominės įtraukties planai bei politikos priemonės. Šiuo atžvilgiu nepaprastai svarbi yra galimybė įsadarbinti, gauti išsilavinimą ir naudotis paslaugomis. Šis darbas turėtų būti grindžiamas partnerystėmis su visais vystymosi subjektais, įskaitant diasporas. Labai svarbus yra vietos pilietinės visuomenės ir privačiojo sektoriaus dalyvavimas, pvz.,

pasitelkiant viešojo ir privačiojo sektorių partnerystes, siekiant tiek priverstinai perkeltiems asmenims, tiek juos priimančiosioms bendruomenėms teikti labai reikalingas paslaugas ir suteikti galimybes įsidarbinti, vykdyti verslą bei investicijas. Šios pastangos turėtų būti grindžiamos solidarumu, vietos savarankiškumu, tvarumu, pagarba žmogaus teisėms ir konkrečiais ekonominiais bei socialiniais pabėgėlių ar šalies viduje perkeltų asmenų priėmimo bet kokio poveikio ir pasekmių įrodymais.

6. Taryba yra įsipareigojusi sistemingai įtraukti priverstinai perkeltus asmenis ir juos priimančias bendruomenes rengiant, programuojant ir įgyvendinant tarptautinio bendradarbiavimo ir pagalbos veiksmus laikantis visa apimančio požiūrio ir ragina ES bei jos valstybes nares ir tarptautinius subjektus tai daryti. Veiksmai, skirti tvariams sprendimams remti, turi būti pritaikyti konkrečioms sąlygoms ir jais turi būti sprendžiami priverstinai perkeltų asmenų, neturinčių teisinio statuso, konkrečių poreikių ir pažeidžiamumo klausimai. Paprastai krizės pradžioje turėtų būti užtikrintas ankstyvas politinių ir vystymosi subjektų dalyvavimas bei glaudus koordinavimas siekiant papildyti humanitarinės pagalbos teikėjų veiksmus ekstremaliosios situacijos atveju ir spartaus atgaivinimo veiksmus bei jais remtis, visapusiškai laikantis tarptautinės humanitarinės teisės, pabėgėlių teisės ir žmogaus teisių teisės. Tai atitinka Darnaus vystymosi darbotvarkėje iki 2030 m. nustatytą įsipareigojimą užtikrinti, kad niekas neturėtų būti pamirštas, suteikiant daugiau teisių pažeidžiamiausiems asmenims, įskaitant pabėgėlius ir šalies viduje perkeltus asmenis. Ypač daug dėmesio reikėtų skirti moterims, jaunimui ir vaikams, taip pat pažeidžiamų asmenų kategorijoms, įskaitant neįgaliuosius. Šiuo atžvilgiu švietimas yra itin svarbus kaip ilgalaikės perspektyvos dalis.

7. Taryba pripažįsta, kad tvirti įrodymai ir bendri vystymosi bei humanitarinės padėties įvertinimai, patikimi duomenys ir išsami pabėgėlių ir migracijos srautų analizė, įskaitant poveikį priimančiosioms bendruomenėms, yra itin svarbūs siekiant parengti įrodymais pagrįstas ir į rezultatus orientuotas politikos priemones. Komisijos tarnybos ir valstybės narės, siekdamos tai patobulinti, dirbs kartu su visais susijusiais subjektais.

8. Nuoseklesnio požiūrio tikslas – padidinti ES paramos, teikiamos tais atvejais, kai asmenys ilgą laiką gyvena kaip perkelti asmenys, tinkamumą, veiksmingumą ir ekonominį efektyvumą, koordinuotai papildant humanitarinę pagalbą siekiant patenkinti neatidėliotinus ir vidutinės trukmės poreikius ir taikant vystymosi metodus, kurie apima ilgalaikes perspektyvas ir išsaugo perkeltųjų asmenų orumą bei padidina jų savarankiškumą ir priimančiųjų bendruomenių bei panašių šalių atsparumą, visokeriopai laikantis humanitarinių principų, kurie yra humanitarinės pagalbos teikimo pagrindas.

Tolesni veiksmai ir tolesnė veikla

9. Taryba pripažįsta, kad įgyvendinant Europos migracijos darbotvarkę rengiamos svarbios naujos programinės ir finansavimo priemonės, kurios neatidėliotinių poreikių tenkinimą susietų su vidutinės trukmės ir ilgalaikę parama tiek perkeltiesiems asmenims, tiek juos priimančioms bendruomenėms. Šios priemonės, be kita ko, apima tam skirtus ES patikos fondus, Pabėgėlių Turkijoje rėmimo priemonę, būsimus susitarimus su priimančiosiomis šalimis, pavyzdžiui, Jordanija ir Libanu, ir Artimuosiuose Rytuose, Somalio pusiasalyje ir Šiaurės Afrikoje vykdomas regioninės plėtos ir apsaugos programas. Atsižvelgdama į tai, Taryba laukia būsimų peržiūrų, įskaitant finansavimo priemonių peržiūras, kurios suteiktų ES programavimo gairių kaip geriau šalinti pagrindines priežastis ir pagerinti ilgalaikes perspektyvas priimančioms bendruomenėms, pabėgėliams, šalies viduje perkeltiems asmenims ir savanoriškai grįžantiems asmenims. Šiuo tikslu Taryba ragina Komisijos tarnybas ir EVT stiprinti bendradarbiavimą su šalimis partnerėmis įgyvendinant atitinkamas programas, laikantis tarptautinių susitarimų.

10. ES yra įsipareigojusi sukurti politikos sistemą, skirtą veiksmingesniam, konkrečioms sąlygoms pritaikytam bei oriam atsakui į visuotinį priverstinį perkėlimą ir kuo labiau padidinti ES paramos pabėgėliams ir šalies viduje perkeltiems asmenims poveikį, laikantis Europos migracijos darbotvarkės, ypatingą dėmesį skiriant asmenų, kurie ilgą laiką gyvena kaip perkeltieji asmenys, padėčiai, kuri ilgalaikiam vystymuisi kelia rimtų sunkumų. Pirmenybė turėtų būti teikiama kovai su smurtu prieš moteris. Pastangos turėtų būti grindžiamos tuo, ką priimančiosios šalys, tarptautinės organizacijos ir pilietinės visuomenės organizacijos jau daro siekdamos parengti bendrą priemonių rinkinį, apimančią švietimą, pagrindines paslaugas, pragyvenimą, galimybes gauti deramą darbą, privačiojo sektoriaus priemones, prekybą ir ypatingą dėmesį perkeltųjų asmenų, ypač vaikų, apsaugai, ir visokeriopam jų dalyvavimui, ypač daug dėmesio skiriant pažeidžiamiausioms grupėms. Tam reikės didelių ES pastangų ir visokeriopo šių atitinkamų šalių bendradarbiavimo, tačiau tokios yra sąlygos, kurias ES ir valstybės narės, taip pat padedant tarptautinėms finansų įstaigoms (TFI), įskaitant Europos investicijų banką, gali padėti sukurti pasitelkdamos naujovišką ir veiksmingą vystomąjį bendradarbiavimą, ekonominę pagalbą ir investicijas į infrastruktūrą bei verslą, taip pat politinį dialogą ir veiksmus.

11. Taryba palankiai vertina 2016 m. gegužės mėn. įvyksiantį JT vadovaujamą pasaulinį aukščiausiojo lygio susitikimą humanitariniais klausimais, įskaitant Darbotvarkę žmonijai, išdėstytą Jungtinių Tautų generalinio sekretoriaus pranešime, ir 2016 m. rugsėjo mėn. įvyksiantį JT Generalinės Asamblėjos aukšto lygio susitikimą dėl pabėgėlių ir migrantų, kuris suteiks galimybę politinės, vystymosi ir humanitarinės srities subjektams įsipareigoti laikytis nuoseklesnio ir labiau holistinio visuotinio požiūrio į priverstinį perkėlimą, kuris yra platesnės migracijos darbotvarkės dalis.

12. Taryba ragina Komisijos tarnybas, EVT ir valstybes nares įgyvendinti naują priverstinio perkėlimo politikos sistemą imantis būtinų politinių, politikos, teisinių ir finansinių veiksmų, ir užtikrinti konkrečiais veiksmais grindžiamą ir į rezultatus orientuotą tolesnę veiklą. Taryba taip pat ragina Komisijos tarnybas ir EVT nuo 2016 m. reguliariai informuoti Tarybą apie veiksmus, kurių buvo imtasi, ir jų įgyvendinimo padėtį bei skatinti tolesnį suinteresuotųjų subjektų dalyvavimą.

[1] 12415/13.

[2] 16901/14.

Press office - General Secretariat of the Council of the EU

Rue de la Loi 175 - B-1048 BRUSSELS - Tel.: +32 (0)2 281 6319

press@consilium.europa.eu - www.consilium.europa.eu/press